

HALLINTOVALIOKUNNAN LAUSUNTO 18/2002 vp

Valtioneuvoston selvitys Espanjan kuningaskunnan aloitteesta neuvoston päätöksen tekemiseksi poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön erityistoimenpiteiden toteuttamisesta terrorismin torjumiseksi yhteisen kannan 2001/931/YUTP mukaisesti

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 15 päivänä toukokuuta 2002 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen Espanjan kuningaskunnan aloitteesta neuvoston päätöksen tekemiseksi poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön erityistoimenpiteiden toteuttamisesta terrorismin torjumiseksi yhteisen kannan 2001/931/YUTP mukaisesti (E 48/2002 vp)

hallintovaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa on ollut kuultavana

- hallitusneuvos Pekka Järviö, sisäasiainministeriö.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Tausta

Neuvosto hyväksyi 27.12.2001 II pilarin puitteissa yhteisen kannan erityistoimenpiteiden toteuttamisesta terrorismin torjumiseksi (2001/931/YUTP). Yhteistä kantaa sovelletaan terroristitekoihin sekaantuneisiin henkilöihin, ryhmiin ja yhteisöihin, jotka on lueteltu mainitun yhteisen kannan liitteessä.

Espanjan aloite

Espanja on 18.3.2002 tehnyt aloitteen em. yhteisen kannan 4 artiklassa tarkoitettujen poliisi- ja oikeudellisen yhteistyön alaan kuuluvien toi-

menpiteiden täytäntöönpanosta tehtäväksi neuvoston päätökseksi.

Päätösehdotuksen 1 artiklassa määritellään käsitteet "luettelossa olevat henkilöt, ryhmät tai yhteisöt", "terrorismirikokset", "Europol-yleis-sopimus" ja "Eurojust-päätös". Kaksi ensin mainittua määritelmää ovat identtisiä yhteisen kannan määritelmien kanssa.

Ehdotuksen 2 artiklassa määrätään jäsenvaltiot nimeämään poliisivoimissaan yhteispiste, jolla on oikeus saada ja kerätä tietoja, jotka koskevat kyseisen jäsenvaltion rikollisuuden torjunnasta vastaavien viranomaisten tekemiä terroritekoja koskevia rikostutkimuksia, jotka liittyvät

luettelossa mainittuihin henkilöihin, ryhmiin tai yhteisöihin.

Ehdotuksen 3 artiklan mukaan vastaava yhteispiste tulee nimetä myös oikeusviranomaisen (suomenkielisessä versiossa "oikeuslaitoksen") piiristä oikeusviranomaisen suorittamia tutkimuksia koskevien tietojen keräämiseksi.

Jäsenvaltioiden tulee 4 artiklan mukaan käyttää täysimääräisesti hyväkseen yhteisten tutkintaryhmien tarjoamia mahdollisuuksia ja etuja tutkittaessa ja syytettäessä luettelossa oleviin henkilöihin, ryhmiin tai yhteisöihin liittyviä terrorismirikoksia.

Jäsenvaltioiden tulee 5 artiklan mukaan varmistaa, että tietoja, jotka ne toimittavat Europolille ja Eurojustille, voidaan vaihtaa näiden välillä niiden tekemän sopimuksen perusteella Europol-yleissopimuksen ja Eurojust-päätöksen mukaisesti.

Kaikkien jäsenvaltioiden tulee 6 artiklan mukaan ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että luettelossa mainittuihin tahoihin liittyviä terrorismirikoksia koskevat toisten jäsenvaltioiden päätösten vastavuoroiset tunnistamiset ja täytäntöönpano sekä oikeusapupyynnöt hoidetaan kiireellisinä ja ensisijaisina.

Kansallinen lainsäädäntö

Ehdotuksessa on kyse viranomaisyhteistyön ja tietojenvaihdon tehostamisesta tavalla, jolla ei ole vaikutusta Suomen kansalliseen lainsäädäntöön eikä sen siksi katsota kuuluvan lainsäädännön alaan.

Muut mahdollisesti asiaan vaikuttavat seikat

Siltä osin kuin yhteistyössä on kysymys henkilötietojen keskinäisestä vaihtamisesta EU:n III pilarin alueella, on otettava huomioon ne tietosuojaperiaatteet, joita sillä alueella on. Näistä keskeinen on Euroopan neuvoston 28.1.1981 hyväksymä tietosuojasopimus 108 ja poliisitoimintaan liittyvässä henkilötietojen käsittelyssä lisäksi tähän sopimukseen liittyvä, vuonna 1987 annettu henkilötietojen käyttöä poliisitoimissa koskeva suositus N:o R(87) 15/17.9.1987.

Valtioneuvoston kanta

Suomi pitää tärkeänä yhteisen kannan 4 artiklan sisällön täsmentämistä III pilarin instrumentilla. On tärkeää, että Eurojustin ja Europolin yhteistyötä edistetään ja että terrorismin torjumiseksi tarvittavaa tietojen keruuta varten on kansallisiin työjakoihin soveltuva järjestelmä. Suomi pitää hyvänä sitä, että edellisestä asiaa koskevasta aloitteesta poiketen jäsenvaltioille on nyt ehdotetun instrumentin nojalla turvattu enemmän joustavuutta tietojen vaihtoon liittyvään menettelyyn, mikä mahdollistaa myös eri jäsenvaltioiden viranomaisrakenteista sekä tiedon määrästä ja lähteistä johtuvien erilaisuuksien huomioon ottamisen. Edellä mainittu turvaa osaltaan myös jo olemassa olevien tietojenvaihtokanavien ja -rakenteiden hyödyntämisen, ja sillä kyetään estämään myös päällekkäistä tietojenvaihtoa. On myös tärkeää, että yhteisen kannan liitteessä olevalla luettelolla ei sinänsä ole suoria rikosoikeudellisia vaikutuksia, vaan että jäsenvaltioiden rikostutkinnan, syytetoimien sekä niihin liittyvän yhteistoiminnan tulee perustua rikostutkinnassa esille tulleisiin tosiseikkoihin.

Suomi kannattaa myös sitä tavoitetta, että unionin olisi toteutettava lisätoimenpiteitä YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1373(2001) täytäntöön panemiseksi.

Suomi näkee tarkoituksenmukaisena sen, että Eurojustin ja Europolin yhteistyötä edistetään, kuten myös sen, että terrorismin torjumiseksi tarvittavien tietojen keruuta varten on kansallisiin työjakoihin soveltuva joko keskitetty tai hajautettu järjestelmä. Tämän vuoksi Suomi suhtautuukin varauksellisesti siihen, että ehdotetulla yksityiskohtaisella tavalla määrätään, miten tietojenvaihto tulee kansallisesti toteuttaa. Tärkeää on, että Europol ja Eurojust saavat käyttöönsä tarvitsemansa tiedot. Jäsenvaltioille tulisi jäädä ehdotettua joustavampia mahdollisuuksia järjestää tietojen vaihto erityisesti siksi, että viranomaisrakenteet sekä välitettävän tiedon määrä ja lähteet poikkeavat eri jäsenvaltioissa. Suomi pyrkii myös siihen, että jo olemassa olevia rakenteita käytettäisiin hyväksi ja vältettäisiin monenkertaista työtä tietojenvälityksessä.

Neuvoston päätös voisikin tältä osin rajoittua siihen, että säädeltäisiin, mitä tietoa Europolille ja Eurojustille tulee jäsenvaltioista toimittaa.

Suomen näkökulmasta on myös vaikea ymmärtää ehdotettua erittelyä Europol-yksikön ja Eurojust-yksikön tarvitsemaan tietoon vain sillä

perusteella, liittyvätkö tiedot poliisitutkintaan vai syyttäjän tekemään valmisteluun. Tältäkin osin ehdotus vaatii sellaisia täsmennyksiä, jotka ehdotettua paremmin soveltuvat Suomessa omaksuttuun poliisin ja syyttäjän väliseen yhteistoimintamalliin.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta toteaa, että ehdotus poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön erityistoimenpiteiden toteuttamisesta terrorismin torjunnassa sisältää hyväksyttäviä ja kannatettavia toimenpiteitä terrorismin torjunnassa.

Alkuperäisestä aloitteesta poiketen jäsenvaltioille on nyt ehdotetun instrumentin nojalla turvattu enemmän joustavuutta tietojen vaihtoon liittyvään menettelyyn, mikä mahdollistaa myös eri jäsenvaltioiden viranomaisrakenteista sekä tiedon määrästä ja lähteistä johtuvien erilaisuuksien huomioon ottamisen.

Valiokunta kannattaa ehdotusta EU:n toimenpiteistä terrorismia vastaan poliisi- ja oikeudellisen yhteistyön kehittämisessä, mutta korostaa toimenpiteiden suorittamista jäsenmaiden omien järjestelmien pohjalta.

Lausunto

Lausuntonaan hallintovaliokunta kunnioittavasti ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 5 päivänä kesäkuuta 2002

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Matti Väistö /kesk
jäs. Janina Andersson /vihr
Rakel Hiltunen /sd
Esko Kurvinen /kok
Lauri Kähkönen /sd
Kari Kärkkäinen /kd
Paula Lehtomäki /kesk

Pekka Nousiainen /kesk
Heli Paasio /sd
Pekka Ravi /kok
Petri Salo /kok
Arto Seppälä /sd
Marja Tiura /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

apulaissihteeri Jukka Savola.